

Grey Scale #13



DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT BADAŃ STRATEGICZNO-OBRONNYCH

Plk doc. dr hab. Wojciech LEPKOWSKI

HISTORIA ROZWOJU STRATEGII WOJSKOWEJ i JEJ AKTUALNY STAN

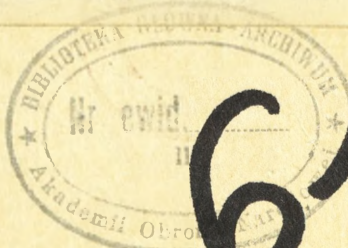
Etap analityczny badań PROGNOZA-4

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

57923



05 001197-001-0



61300

WARSZAWA

CZERWIEC

1985



AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT BADAŃ STRATEGICZNO-OBRONNYCH

Plk doc. dr hab. Wojciech ŁEPKOWSKI

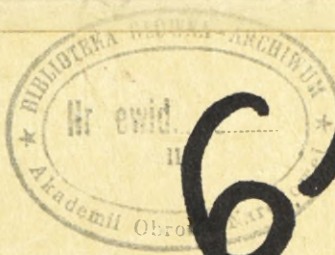
**HISTORIA ROZWOJU
STRATEGII WOJSKOWEJ
i JEJ AKTUALNY STAN**

Etap analityczny badań PROGNOZA-4

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
57923



05 001197-001-0



61300

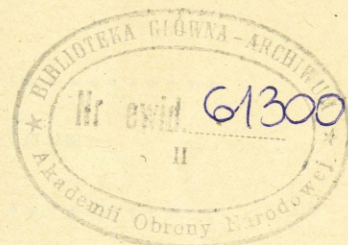
WARSZAWA

CZERWIEC

1985

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im.gen.broni K.Swierczewskiego

INSTYTUT BADAN STRATEGICZNO-OBRONNYCH



płk doc.dr hab. Wojciech ŁEPKOWSKI

HISTORIA RÓZWOJU STRATEGII WOJSKOWEJ I JEJ AKTUALNY STAN

ETAP ANALITYCZNY BADAN

"PROGNOZA-4"

51923¹



WARSZAWA

CZERWIEC

1985

52

SPIS TRESCI

WSTEP

| | |
|---|----|
| 1. Strategia wojskowa w sensie treściowym | 4 |
| 2. Strategia wojskowa w sensie instytucjonalnym - struktura dyscypliny | 14 |
| 3. Potencjał naukowy | 22 |
| 4. Wnioski | 26 |
| 5. Załączniki | 30 |

WSTĘP

Niniejszy rys historycznego rozwoju strategii wojskowej jako dyscypliny naukowej w naszych siłach zbrojnych obejmuje okres po II wojnie światowej. Dla potrzeb prognozy uznano to za wystarczające, tym bardziej, że istnieje dość szczegółowo opracowana historia rozwoju interesującej nas dyscypliny^{x/}, co oczywiście wykorzystano wszędzie tam gdzie zachodziła konieczność dokonania uogólnień na szerszym tle historycznym.

W odtworzeniu powojennej historii rozwoju strategii wojskowej i jej opisu, podstawowa trudność wynikała z braku dokumentów pozwalających śledzić ten rozwój. Przy czym istnieje duży stopień pewności, że brak ten nie oznacza, iż strategię wojskową nie zajmowano się. Były to jednak, w większości zainteresowania doraźne, dyktowane potrzebą chwili. Prace prowadzone były przez niewielkie zespoły lub pojedynczych oficerów a rezultaty podawane do wiadomości wąskiego grona i często nie publikowane^{xx/}. Bardziej precyzyjną analizą rozwoju strategii wojskowej jako nauki możliwa jest dopiero od chwili powołania do życia Katedry Strategii ASG WP tj. od 1974 r. Jest to jednak zbyt krótki okres aby wyłącznie na tej podstawie dokonywać analizy i wnioskowania. W sumie więc w odróżnieniu od wielu innych dyscyplin nauk wojskowych mamy do czynienia z dyscypliną, która w sensie instytucjonalnym od niedawna ukształtowała się i nad którą badania w naszym kraju są w stadium początkowym.

x/ W. ŁEPKOWSKI: Zarys strategii wojskowej. Wyd. ASG 1984 r. nr bibl. PF 1680

xx/ Potwierdza to również dokonany opis rozwoju nauk wojskowych w okresie powojennym dokonany przez autorów "DZIEŁA I" i "DZIEŁA II".

1. STRATEGIA WOJSKOWA W SENSIE TREŚCIOWYM

Przedmiotem prognozy jest strategia wojskowa jako dyscyplina naukowa wyodrębniona w toku historycznego rozwoju nauk wojskowych do stanu w którym spełnia określone kryteria pozwalające uzasadnić jej samodzielność i odrębność w stosunku do innych dyscyplin.

Do kryteriów tych powszechnie zalicza się^{x/}: a/ posiadanie własnego przedmiotu badań; b/ wypracowanie własnych specyficznych metod badawczych, zapewniających uzyskanie wiarygodnych wyników badań; c/ istnienie instytutów naukowych, katedr, zakładów zajmujących się badaniem strategii wojskowej; d/ prowadzenie wykładów w szkołach wyższych z zakresu strategii wojskowej; e/ istnienie publikacji i podręczników z zakresu strategii wojskowej; f/ organizowanie konferencji /sesji/ naukowych poświęconych strategii wojskowej.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że współcześnie możemy mówić o istnieniu tak wyodrębnionej strategii wojskowej jako dyscypliny naukowej w naszym systemie nauk wojskowych. Nieco trudniej wskazać jest moment w jakim nastąpiło to wyodrębnienie. Niezależnie bowiem od tego, strategia wojskowa istniała jako wiedza empiryczna, jako praktyczna działalność naczelnego dowództwa i wyższych sztabów dotycząca zasadniczych rozstrzygnięć związanych z przygotowaniem i wykorzystaniem potencjału wojskowego a w tym głównie sił zbrojnych w przyszłej ewentualnej wojnie. Jest wielce prawdopodobne, że tego typu decyzje podejmowane były na podstawie studiów teoretycznych,

x/ W. ŁEPKOWSKI: Zarys strategii wojskowej. Warszawa 1984 r. s.101.

nie zawsze prowadzonych przez ludzi zaliczanych do grona naukowców, w placówkach mających rangę naukowych, czy też metodami uznawanymi powszechnie za naukowe. Wyniki tych studiów nie zawsze też były publikowane.

Tak więc w rozwoju strategii wojskowej, podobnie zresztą jak z wieloma innymi dyscyplinami naukowymi, mamy do czynienia z pewnym okresem w którym można mówić o istnieniu nauki mimo, że formalnie nie spełniała ona wymagań wynikających z prezentowanych wyżej kryteriów.

Dotychczasowe wyniki badań pozwalają na zdefiniowanie strategii wojskowej. Znajomość tej definicji a także jej przedmiotu badań przyczynia się do w miarę precyzyjnego określenia problematyki będącej w jej kręgu zainteresowania, a więc strategii opisywanej w niniejszym rysie historyczny.

Strategia wojskowa jest systemem naukowych poglądów określających sposoby przygotowania i wykorzystania potencjału wojskowego /militarnego/ w walce zbrojnej prowadzonej przez państwo /koalicję/ w skali wojny na teatrach wojny, teatrach działań wojennych i kierunkach strategicznych, dla osiągnięcia celów nakreślonych przez politykę państwa /koalicji/.

Strategia wojskowa jest również dziedziną praktycznej działalności naczelnego dowództwa, dowództw teatrów działań wojennych i wyższych sztabów w zakresie przygotowania potencjału wojskowego /militarnego/ i prowadzenia walki zbrojnej w konkretnych warunkach historycznych^{x/}.

Przedmiotem badań tak zdefiniowanej strategii wojskowej jako nauki jest walka zbrojna przygotowywana i prowadzona w skali wojny przez siły zbrojne państwa /koalicji państw/. Przybiera ona formę operacji strategicznych /kampanii/, uderzeń i działań

x/ Tamże, s.114.

bojowych rodzajów sił zbrojnych na teatrach wojny, teatrach działań wojennych i kierunkach strategicznych, planowanych i kierowanych przez naczelne dowództwo lub dowództwo teatru działań wojennych.

Zarówno, definicja jak i przedmiot badań strategii wojskowej pozwalają na wyraźne określenie obszaru jej zainteresowania, co wyodrębnia ją spośród innych dyscyplin, a szczególnie odróżnia od strategii wojennej, badającej problematykę całej wojny ze wszystkimi jej uwarunkowaniami.

x

x

x

Rozwój strategii wojskowej jako nauki po II wojnie światowej, odbywał się w naszym kraju w bardzo specyficznych warunkach. Złożyło się na to wiele różnorodnych czynników. Jednym z nich był fakt istnienia dwóch różnych ośrodków politycznych kierujących działaniami polskich sił zbrojnych. W jednym przypadku sił walczących na froncie wschodnim wspólnie z armią radziecką, w drugim sił walczących na zachodzie w składzie armii aliantów zachodnich. Różnice ideologiczne tych dwóch ośrodków powodowały, że nie było nie tylko jednej koncepcji strategicznej wykorzystania polskich sił zbrojnych w II wojnie światowej, ale po jej zakończeniu obserwujemy tendencje do wzajemnego pomniejszania znaczenia wysiłku zbrojnego, zwalczania poglądów strony przeciwnej braku uogólnień teoretycznych zdobytych doświadczeń co bez wątpienia ujemnie wpłynęło /szczególnie bezpośrednio po zakończeniu wojny/ na rozwój teoretycznej myśli wojskowej a w tym strategii wojskowej Kolejnym czynnikiem był brak odpowiednio wykształconych posiadających doświadczenie i nawyki pracy naukowej oficerów, którzy

zdolni by byli podjąć badania nad strategią wojskową. Nieliczni wykształceni oficerowie z armii przedwrześniowej, którzy ewentualnie mogli by podjąć tego typu studia, nie cieszyli się zaufaniem ówczesnych władz i pod koniec lat czterdziestych i początku pięćdziesiątych całkowicie zostali odsunięci od udziału w pracach na wyższych szczeblach dowodzenia, zwalniani z wojska, a często niesłusznie represjonowani.

Podjęcie badań nad strategią wojskową związane więc było z konieczności wychowania nowych kadr naukowców wojskowych, co zawsze jest zabiegiem długotrwałym.

Następnym ważnym czynnikiem wpływającym na możliwości prowadzenia badań nad strategią wojskową był brak wyższego szkolnictwa wojskowego, które w naturalny sposób stymuluje też badania teoretyczne. Utworzona w 1947 r. Akademia Sztabu Generalnego, przez wiele lat swoje zainteresowania koncentrowała na problemach szczebla taktycznego i operacyjnego, niezbędnych w procesie kształcenia słuchaczy. Kadra akademii stosunkowo wolno zdobywała kwalifikacje naukowe. Pierwszy doktorat uzyskał w uczelni ppłk Czesław DEGA w 1957 r., pierwsze kolokwium habilitacyjne płk dr. Juliana KACZMARKA odbyło się w 1969 r. ale jeszcze wiele lat upłynęło zanim w akademii podjęto szerzej zakrojone badania nad strategią wojskową.

Wreszcie nie bez znaczenia dla rozwoju strategii wojskowej jako nauki /i nie tylko strategii/ był tzw. okres "kultu jednostki" trwający praktycznie do XX Zjazdu KPZR. W okresie tym panuje wyraźny regres w rozwoju nauk wojskowych, a ukazujące się prace miały głównie na celu wykazać geniusz Stalina jako największego stratega naszych czasów.

Odnosić należy również tendencje do przenoszenia doświadczeń z okresu II wojny światowej na działania w ewentualnej przyszłej wojnie prowadzonej jedynie z większym rozmachem wynikającym z postępow^uej motoryzacji i mechanizacji wojsk. Praktycznie do początku lat pięćdziesiątych "nie dostrzegano" /z pewnymi wyjątkami/ zmian na przyszłym polu walki związanych z wyprowadzeniem do uzbrojenia broni jądrowej.

Wynikało to prawdopodobnie stąd, że w pierwszym okresie Związek Radziecki nie posiadał tej broni, a potem mimo skonstruowania jej, przewaga była w dalszym ciągu po stronie Stanów Zjednoczonych. W istniejącej sytuacji, ówczesne władze uznały widocznie, że mniejszym złem jest nie podejmowanie tematu działań z użyciem broni jądrowej, niż przyznanie przewagi w tym względzie przeciwnikowi. W oczywisty sposób wpłynęło to ~~na~~ na nie podejmowanie badań z zakresu strategii wojskowej również w naszym kraju. Przez bardzo długi okres korzystaliśmy bowiem z gotowych wzorów radzieckich co jest w pełni zrozumiałe a co w pewnym okresie stało się niewystarczające. Wraz z rozwojem nauk wojskowych w naszych siłach zbrojnych i ~~dokonanego~~ postępu^{em} w dziedzinie badań nad taktyką i sztuką operacyjną, niezbędne stało się bowiem podjęcie systematycznych badań również nad strategią wojskową jako nauką przy uwzględnieniu aspektów narodowych a także uwarunkowań koalicyjnych.

Mimo przedstawionych tu trudności wiele wskazuje na to, że już bezpośrednio po zakończeniu wojny w naszym kraju podejmowane były decyzje o znaczeniu strategicznym i prowadzone były badania teoretyczne nad strategią wojskową. Świadczą o tym następujące fakty: 23.4.1946 r. Sztab Generalny WP opracował dokument pod nazwą "Rozważania strategiczne nad geopolitycznym położeniem Polski". W maju 1946 r. zakończono wstępne prace nad

projektem koncepcji obronnej państwa ujętym w dokumencie pod nazwą "Projekt memoriału w sprawie podstaw dla strategicznego planowania pracy Sztabu Generalnego^{x/} /załącznik nr 1 poz.1/

Jest wielce prawdopodobne, że opracowanie obydwu tych dokumentów poprzedzone było studiami teoretycznymi, mieszczącymi się w obszarze strategii wojskowej, a nawet wojennej. Ponieważ dokumenty opracowane były pod kierownictwem zastępcy Szefa Sztabu Generalnego WP gen.bryg. Stefana MOSSORA, należy przypuszczać, że również on był inicjatorem prowadzonych badań teoretycznych. Niestety dziś nie można już odtworzyć kto takie badania prowadził, jakim nakładem sił i środków, w jakich warunkach itd. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przypuszczać, że były to badania doraźnie organizowane, gdyż w tym czasie nie było w wojsku instytucji zajmujących się badaniami naukowymi w dziedzinie strategii wojskowej^{xx/}. Należy również sądzić, że opracowany w latach pięćdziesiątych przez zastępcę Szefa Sztabu Generalnego gen.dyw.Borysa Pigarewicza plan operacyjnego wykorzystania Sił Zbrojnych PRL w ewentualnej przyszłej wojnie, również poprzedzony był studiami teoretycznymi, ale i tu nie ma na to żadnych dowodów^{xxx/}.

Z dużą dozą pewności można przypuszczać, że również

inne decyzje o znaczeniu strategicznym jak na przykład zorgani-

x/ CAW, prot. 1305/468/57

xx/ Powołany rozkazem N.D. z 16.09.1944 r. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy swoją działalność w dziedzinie sztuki wojennej ograniczył do zbierania doświadczeń z prowadzonych działań wojennych.

xxx/ Patrz załącznik nr 1 poz.3.

zowanie nowego rodzaju sił zbrojnych jakim były Wojska OPK, czy też zorganizowanie Obrony Terytorium Kraju, również poprzędzone były doraźnie organizowanymi badaniami teoretycznymi.

Podkreślić należy, że badania z zakresu strategii, prowadzone w celu wypracowania praktycznych decyzji dotyczących rozwoju sił zbrojnych, czy też koncepcji ich wykorzystania, zawsze otaczane są ścisłą tajemnicą i prowadzone są przez ograniczone zespoły ludzi co również powoduje, że nawet po upływie lat trudno jest odtworzyć nie tylko tematykę prowadzonych badań ale nawet skład zespołów prowadzących te badania.

W Akademii Sztabu Generalnego WP, jak już wspomniano, przez długi okres nie prowadzono badań nad strategią zajmując się tą problematyką tylko o tyle o ile było to niezbędne do realizowania zasadniczego kierunku prac naukowo-badawczych i procesu dydaktycznego obejmującego taktykę i sztukę operacyjną. Przy czym zainteresowanie to sprowadzało się przede wszystkim do poznania wyników prac prowadzonych nad strategią w Związku Radzieckim i w państwach zachodnich^{x/}.

Nieliczne opracowania z zakresu strategii pisane przez pracowników naukowych akademii i wydawane do 1974 r. obejmowały wycinkowe problemy i miały głównie na celu przystosowanie do na

x/ Pod koniec lat 50-tych i na początku 60-tych ukazało się wiele tłumaczonych na język polski opracowań z zakresu strategii. Do bardziej znanych i cenionych należy zaliczyć przede wszystkim: podręcznik pt.: "Strategia wojenna" pod red. W.D.SOKOŁOWSKIEGO, W-wa 1964 r. a ponadto: A.Beaufre: "Wstęp do strategii. Odstawianie i strategia", W-wa 1968 r., B. Brodie: "Strategia w erze broni rakietowej", W-wa 1963 r., S.M. Gavin: "Wojna i pokój w erze przestrzeni międzyplanetarnej", W-wa 1961 r., Kingston - Mc Cloughry: "Kierowanie wojną", W-wa 1959 r. B.H. Liddell Hart: "Strategia działania pośrednie", W-wa 1959 r.

szych warunków treści zawartych w opracowaniach radzieckich. Do autorów, pracowników naukowych ASG WP, którzy w tym okresie pisali o strategii należy zaliczyć płk dypl. Stanisława BARTUSZKĘ, płk dr. Tadeusza BENTKOWSKIEGO, płk prof. Jakuba BROCHA, płk dr Aleksandra LAUDANSKIEGO /załącznik nr 1 poz.6-14/.

Istotnym wydarzeniem w rozwoju strategii jako nauki było powołanie w 1970 r. przez ówczesnego Szefa Sztabu Generalnego WP gen.dyw.Bolesława CHOCHĘ, nieetatowej Katedry Strategii. W skład katedry wchodził szefowie niektórych zarządów S.G.WP, przedstawiciele rodzajów sił ~~zbrojnych~~ zbrojnych i rodzajów wojsk, okręgów i akademii wojskowych. Powstanie katedry i rezultat działalności jej pracowników, przyczynił się przede wszystkim do spopularyzowania problematyki z zakresu strategii wojskowej w naszych siłach zbrojnych. Pracownicy katedry nie wydali żadnego oryginalnego opracowania. Należy jednak odnotować opracowanie i wydanie w 1971 r. "Zbioru materiałów operacyjno-strategicznych". /zał. 1 poz.10/. Zbiór składa się z 12 części z których pierwsza zatytułowana "Podstawowe założenia współczesnej strategii wojennej" zawiera opis przedmiotu badań strategii, charakteru wojen, form działań strategicznych, a także opisu operacji strategicznej na TDW. Opracowanie powstało w wyniku przetłumaczenia notatek, części skryptów i podręczników wykorzystywanych w szkoleniu kierowniczej kadry WP na kursie w ASG ZSRR. Całością prac związanych z przetłumaczeniem, opracowaniem i wydaniem wspomnianego materiału, kierował ówczesny Szef Zarządu I Sztabu Generalnego WP, gen.bryg. Zbigniew JUREWICZ, członek nieetatowej katedry strategii. Należy podkreślić, że niezależnie od pewnych niedociągnięć, a nawet błędów, materiał spełnił niezmiernie pożyteczną rolę w opowszechnieniu znajomości strategii i stanowił cenną bazę dla

prowadzenia dalszych studiów. Z prac jakie ukazały się na początku lat siedemdziesiątych, a przeznaczonych głównie dla celów dydaktycznych należy wymienić dwa skrypty pt. "Podstawowe założenia strategii wojennej", opracowane przez gen.dyw. W. BABANSKIEGO /1971 r./ i gen.dyw. J. SKALSKIEGO /1973 r./ Zał. 1 poz. 9 i 16. Skrypty są wiernym przedstawieniem ówczesnych poglądów radzieckich oraz strategię wojenną rozumianą w wąskim, militarnym znaczeniu.

Ważny etap w rozwoju strategii wojskowej jako nauki rozpoczyna się z chwilą powołania w ASG WP etatowej Katedry Strategii. Daje to początek systematycznie prowadzonym badaniom nie tylko nad strategią, ale również nad problemami ściśle z nią związanymi określającymi obszar jej zainteresowań, czy zależności. Dotyczy to przede wszystkim badań nad systematyką nauk wojennych i wojskowych, doktryna wojenna, wojnę, a szczególnie jej celami i prawami, systemem obronnym państwa, metodyka wojskowych badań naukowych i innymi. Problematykę będącą przedmiotem badań katedry, w tym również z zakresu strategii wojskowej wprowadzono też dla programów nauczania słuchaczy, co wymagało przygotowania w krótkim czasie odpowiednich pomocy naukowych i zmuszało do bardzo intensywnej i wydajnej pracy.

Pracę w katedrze rozpoczęto od definiowania podstawowych pojęć z zakresu nauki wojennej, doktryny, sztuki wojennej, strategii i innych, wydając szereg prac mających istotne znaczenie dla jednolitego rozumienia tych pojęć.

W katedrze powołano zakład strategii, którym kierował gen.bryg. Zbigniew JUREWICZ. W zakładzie pracowali: płk dr Wojciech ŁEPKOWSKI i na pół etatu płk w st.spocz.dr Jan ORZECZOWSKI oraz 11 pracowników nieetatowych spełniających

głównie rolę konsultantów. Należy podkreślić, że w pracach nad strategią wojskową brali udział wszyscy pracownicy Katedry opracowując określone fragmenty prac zespołowych i uczestnicząc w dyskusjach nad proponowanymi rozwiązaniami.

Do 1985 r. powstało w katedrze szereg prac /załącznik 1 poz.17-25/, w których po raz pierwszy w naszych siłach zbrojnych uzasadniono konieczność rozróżniania i sprecyzowano pojęcia strategii wojennej i wojskowej, strategii wojskowej jako nauki i praktyki strategii. Sprecyzowano przedmiot badań strategii wojskowej, uzasadniono istnienie i odrębność strategii wojskowej jako dyscypliny naukowej, jej związki z innymi dyscyplinami, opracowano zasady strategii wojskowej. Rozpoczęto też pracę nad prognozą rozwoju strategii wojskowej jako nauki. Można więc stwierdzić, że podjęte prace dały solidną podstawę do kontynuowania dalszych, bardziej precyzyjnych i wszechstronnych studiów nad strategią wojskową.

Oprócz prac teoretycznych nad strategią wojskową jako nauką, prowadzonych w ASG WP, prac takich nie prowadzono w żadnych innych instytucjach^{x/}. Należy jednak podkreślić, że niezależnie od tego co pewien czas ukazywały się prace polskich autorów w których poruszana była problematyka strategii /załącznik 1 poz.4,7,12,13/. Praca te mimo, że miały niekiedy charakter popularno-naukowy, w znacznym stopniu przyczyniły się do popularyzowania wiadomości o strategii, a poglądy ich autorów z pewnością wywierały wpływ na rezultaty prowadzonych później badań.

x/ Zob.: płk dypl.inż. Adam SZEGIDEWICZ i płk w st.sp.dr Władysław AŁDAS. Rozdział XXI "Dzieło I". "Założenia i początkowy rozwój działalności naukowej w wojsku w latach 1945-1955" oraz płk doc.dr Zenon KLONOWSKI. Rozdział XVII "Dzieło II", "Rozwój działalności naukowej w siłach zbrojnych PRL w latach 1956-1980",

2. STRATEGIA WOJSKOWA W SENSIE INSTYTUCJONALNYM - STRUKTURA DYSCYPLINY

Z dotychczasowych ustaleń jednoznacznie wynika, że strategia wojskowa jako nauka uprawiana była na długo przed powołaniem do życia instytucji i ujęciem tych badań w ramy organizacyjne.

Oznacza to, że ustalenia instytucjonalne nie są niezbędne dla uprawiania nauki, choć nie ulega wątpliwości, że właściwie zorganizowana instytucja naukowa w istotny sposób może przyczynić się do sprawnego i wydajnego przebiegu badań. Ponadto należy pamiętać, że badający strategię wojskową i piszący o niej w większości reprezentowali określone instytucje /nie zawsze powołane do prowadzenia badań nad strategią/ i korzystali z ułatwień jakie mogły stąd wynikać w postaci łatwiejszego uzyskania odpowiednich materiałów naukowych, nawiązywania kontaktów z innymi instytucjami itp.

Jak już wspomniano, instytucjami powołanymi do organizowania i prowadzenia badań nad strategią wojskową, była nieetatowa, a następnie etatowa katedra strategii, przekształcona następnie w Instytut Badań Strategiczno-Obrońnych.

Powołanie tych instytucji bez wątpienia przyczyniło się do skupienia w nich odpowiednich pracowników naukowo-dydaktycznych i rozpoczęcia planowych, zorganizowanych badań nad strategią wojskową i pokrewnymi dyscyplinami nauk wojskowych, a także spowodowało wprowadzenie tej problematyki do programów nauczania w akademii.

Bezpośrednio organizowaniem i prowadzeniem badań nad strategią wojskową zajmowali się pracownicy powołanego zakładu strategii. W zakładzie prace te realizowali głównie etatowi

pracownicy zakładu. Były jednak okresy /np. przygotowanie materiałów na sesje naukowe/ w których nad strategią pracowali wszyscy pracownicy katedry, korzystając również z opracowań i konsultacji pracowników nieetatowych. Wyniki badań przedstawiane były na jednej z kolejnych sesji naukowych w których uczestniczyli etatowi i nieetatowi pracownicy katedry oraz zaproszeni goście. W czasie sesji zgłaszano swoje uwagi do wcześniej przesłanych materiałów i przedstawiano propozycje rozwiązań. Uwagi i propozycje uwzględniane były w kolejnych wydaniach opracowywanego problemu. Udział nieetatowych pracowników w pracach katedry sprowadzał się w znacznej mierze do opiniowania materiałów powstających w katedrze. Ze względu jednak na skład i kompetencje nieetatowych zespołów opinie te były wielce pomocne i korzystnie wpływały na ostateczny kształt opracowywanych materiałów.

① słuszności przyjętych rozwiązań organizacyjnych bez wątpienia świadczą osiągnięte rezultaty pracy.

Powołanie do życia wspomnianych instytucji pozwoliło też na nawiązanie kontaktów i współpracy z innymi instytucjami naukowymi zarówno cywilnymi jak i wojskowymi. Miało to istotne znaczenie ze względu na bardzo rozległy przedmiot badań strategii wojskowej - walkę zbrojną prowadzoną w skali wojny. Współpracę tę nawiązano przede wszystkim z akademiami wojskowymi i WSMW, wyższymi uczelniami cywilnymi, z poszczególnymi wydziałami PAN, z MSzWiN z PISM i wielu innymi placówkami naukowymi.

Bardzo ściśle kontakty od początku powołania katedry Strategii utrzymywano z poszczególnymi zarządami Sztabu Generalnego WP, dowództwami rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk i służb

oraz okręgami wojskowymi. Wymienione instytucje w większości są odbiorcami rezultatów prowadzonych badań nad strategią wojskową, a ponadto, w przypadku SG WP kontakty te wynikają z bezpośredniej podległości akademii oraz faktu, że stąd otrzymywano niektóre problemy badawcze do rozwiązania a także Sztab Generalny WP finansuje prowadzone badania.

Struktura strategii wojskowej jako dyscypliny naukowej do tej pory nie jest w pełni skryształizowana, a proponowane w tym względzie rozwiązania nie wyczerpują problemu. Jednym z tych rozwiązań jest propozycja płk prof. dr A. MADEJSKIEGO, która sankcjonuje istniejący stan rzeczy wyodrębniając jedną specjalność strategii wojskowej, a mianowicie teorię operacji strategicznej. Druga propozycja zawarta w pracy płk dr W. ŁEPKOWSKIEGO obejmuje następujące specjalności strategii wojskowej i badane w ich ramach problemy.

Specjalności oraz zadania /problemy badawcze/ strategii wojskowej

| Grupa nauk | Dyscyplina | Specjalność | Zadania /Problemy badawcze/ |
|---------------------|-------------------------|---|--|
| 1 Nauki wojskowe | 2 Strategia wojskowa | 3 1. Ogólne teoria strategii wojskowej | 4 1.1. Strategia wojskowa jako nauka, jej treść i związki z otoczeniem. 1.2. Strategia wojskowa PRL, jej cele w strategii globalnej w strategii globalnej /koalicyjnej/. 1.3. Metodyka badań w dziedzinie strategii wojskowej. 1.4. Prognozowanie rozwoju strategii wojskowej. 1.5. Zasady i założenia strategii wojskowej. 1.6. Równowaga wojskowa jako czynnik kształtowania stosunków politycznych. 1.7. Wyświąg zbrojeń i jego prawidłowości. 1.8. Strategia wojskowa ewentualnych przeciwników. |
| | | 2. Wojskowy /militarny/ charakter przyszłej wojny | 2.1. Scenariusz wybuchu i przewidywany charakter wojskowy przyszłej wojny. 2.2. Rola walki zbrojnej w wojnie na tle innych rodzajów walk /w tym walki informacyjnej/. 2.3. Cel walki zbrojnej i jego znaczenie w osiągnięciu celu politycznego wojny. 2.4. Wojna jądrowa i konwencjonalna w świetle doskonalenia współczesnych środków walki zbrojnej. 2.5. Współczesne wojny lokalne i ich wpływ na wojskowy charakter przyszłej wojny. |

| | | |
|---|--|--|
| 1 | | |
| 2 | | |
| 3 | 3. Przygotowanie sił i środków do prowadzenia walki zbrojnej w wymiarze strategicznym. | 4 Przeznaczenie rodzajów sił zbrojnych oraz zasady i zadania do prowadzenia walki zbrojnej w skali wojny. 3.1. Kierunki przeobrażeń w wyposażeniu i organizacji rodzajów sił zbrojnych, proporcje między poszczególnymi ich rodzajami 3.2. Badanie możliwości wprowadzania nowych środków walki zbrojnej i ich wpływ na strategię wojskową /wpływ broni selektywnej, dokładnej i ładunków zmiękczających, broni z serii "rozpoznaj i niszczone" oraz innych/. 3.3. Siły zbrojne jako element zastraszania, umożliwiający osiągnięcie celu politycznego wojny drogą działań pośrednich /wymaganie w zakresie stanu i wyposażenia sił zbrojnych/. 3.4. Opracowanie założeń przygotowania kraju pod względem wojskowym do wojny i obrony jego obszaru. 3.5. Opracowanie podstaw materiałowo-technicznego zabezpieczenia działań rodzajów sił zbrojnych w wojnie. 3.6. Studiowanie teatrów działań wojennych. 3.7. Badanie form działań strategicznych, ich roli i znaczenia w świetle rozwoju współczesnych środków walki. 4.2. Przygotowanie i prowadzenie wspólnych operacji strategicznych na kontynentalnym TDW. |
| 4 | 4. Użycie i działania rodzajów sił zbrojnych w walce zbrojnej prowadzonej w skali wojny. | 4.1. Badanie form działań strategicznych, ich roli i znaczenia w świetle rozwoju współczesnych środków walki. 4.2. Przygotowanie i prowadzenie wspólnych operacji strategicznych na kontynentalnym TDW. |

1

2

3

4

- 4.3. Rola i znaczenie rodzajów sił zbrojnych ~~XXXXXXXXXX~~ w operacji strategicznej na kontynentalnym TDW.
- 4.4. Foamy operacji strategicznej na kontynentalnym TDW.
- 4.5. Kryteria wyboru celów działań w operacji strategicznej na kontynentalnym TDW.
- 4.6. Operacja strategiczna o ograniczonym charakterze /peryferyjnym/ w świetle ogólnych celów wojny.
- 4.7. Operacja strategiczna na kontynentalnym TDW i problem obrony obszaru kraju.
- 4.8. Współczesne wymagania co do sposobu rozwinięcia i utrzymania w gotowości bojowej sił zbrojnych.
- 4.9. Współdziałanie rodzajów sił zbrojnych w operacji strategicznej.
- 4.10. ~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Tworzenie i utrzymywanie oddziałów strategicznych.
- 4.11. Kierowanie siłami zbrojnymi z uwzględnieniem działań w układzie koalicyjnym.

Specjalności te i badane w ich ramach problemy powstały w wyniku analizy zestawu zadań jakie według grona ekspertów powinny być rozwiązywane przez strategię wojskową jako naukę /załącznik nr 2/. Zadania te układając się w pewne zbliżone tematycznie grupy, stanowią jeden z czynników powodujących wyodrębnienie się specjalności strategii wojskowej. Drugim nie mniej ważnym czynnikiem są kryteria jakim powinny odpowiadać wyodrębniające się czy też już wyodrębnione i istniejące specjalności. Kryteria te powinny być zbliżone, czy nawet identyczne z tymi jakim powinna odpowiadać dyscyplina naukowa. A więc wyodrębnione specjalności powinny posiadać własny przedmiot badań; specyficzne dla siebie metody badawcze, powinny istnieć instytuty naukowe, Katedry czy zakłady zajmujące się badaniami w danej specjalności, specjalność ta powinna być wykładana w szkołach wyższych, powinny istnieć publikacje i podręczniki a także odbywać się konferencje naukowe poświęcone danej specjalności. W sumie się o istnieniu danej specjalności można mówić wówczas gdy jest ona uprawiana.

Być może wymagania te są zbyt ostre, nie różniące się od wymagań stawianych dyscyplinie naukowej, ale nawet ograniczenie się tylko do niektórych z nich też może sprawiać kłopot w uzasadnieniu istnienia danej specjalności. Jak już stwierdzono, świadczy to jedynie o tym, że proces wyodrębniania się tych specjalności ciągle trwa i daleki jest od zakończenia.

Przyjęty system zestawienia zadań /problemów badawczych/ realizowanych w ramach strategii wojskowej i wyodrębnianych specjalności ma również tę zaletę, że pozwala się dość precyzyjnie zorientować, które problemy zostały już rozwiązane i jaki jest stan naszej niewiedzy. W przypadku strategii wojskowej należy stwierdzić, że dotychczas prowadzone badania objęły w zasadzie

problemy wchodzące w zakres ogólnej teorii strategii wojskowej i częściowo związane z użyciem i działaniem rodzajów sił zbrojnych w walce zbrojnej prowadzonej w skali wojny. Ponadto należy podkreślić, że badania prowadzone w ramach strategii wojskowej stanowią pewien zamknięty cykl wymagający co pewien czas powrotu do już badanych problemów, które w między czasie uległy zmianie. W sumie więc obszar badań nad strategią wojskową jest niezmiernie rozległy, co przy szczupłości kadr i niedokładności warsztatu badawczego daje niewielkie szanse na uzyskanie bardziej znaczącego postępu w badaniach.

3. POTENCJAŁ NAUKOWY

3.1. Kadry

Przed wszystkim należało by rozstrzygnąć problem kogo uznać za pracownika naukowego zajmującego się teorią strategii wojskowej, jakie przyjąć w tym względzie kryteria. Na ogół sądzi się /i słusznie/, że kryterium tym nie powinny być wyłącznie stopnie i tytuły naukowe, a raczej konkretny dorobek w postaci opracowanych i opublikowanych rozpraw. Ale to również nie rozwiązuje sprawy, ponieważ spotyka się ludzi, którzy swoją inicjatywą, pomysłami, umiejętnością organizowania i kierowania pracą zespołów w istotny sposób przyczyniają się do rozwoju interesującej nas dyscypliny naukowej.

Przynajmniej do niektórych z nich nie mamy wątpliwości co do tego, że uprawiają naukę, mimo, iż w dziedzinie strategii wojskowej nie zawsze mogą się wykazać konkretnym dorobkiem w postaci opublikowanych rozpraw teoretycznych, gdyż ich główne zainteresowanie skierowane jest na inne problemy^{x/}.

Jest wreszcie grupa osób, która ze względu na zajmowane stanowiska uprawia praktykę strategii wojskowej i rzadko, lub w ogóle nie publikuje uogólnień teoretycznych wynikających ze zdobytych doświadczeń. Ludzie ci mają jednak istotny wpływ na rozwój nauk wojskowych, a w tym również /a może przede wszystkim/ strategii wojskowej, gdyż ustalają generalne kierunki prowadzonych badań, zatwierdzają plany, ustalają budżety itd.

x/ Przykładowo można tu wymienić gen.dyw.B. CHOCHĘ, wielce zasłużonego w powołaniu do życia Katedry Strategii, organizatora i kierownika zespołów badających strategię wojskową, autora wielu prac teoretycznych /Obrona terytorium kraju; Rozwiązania o taktyce; Rozważania o sztuce operacyjnej/ który jak do tej pory nie napisał oddzielnej rozprawy o strategii. Wiadomo jednak, że nad taką rozprawą pracuje.

Dotyczy to przede wszystkim osób z kierowniczych stanowisk ministerstwa obrony narodowej, które proponujemy zaliczyć do tych którzy uprawiają strategię.

A oto alfabetyczna lista interesujących nas osób:

- ↓ 1. gen.dyw. W. BARANSKI
- A 2. płk dypl. S. BARTUSZEK
- A 3. płk doc.dr T. BENTKOWSKI
- S 4. płk prof. J. BROCH
- S 5. gen.dyw. B. CHOCHA
- K 6. gen.armii W. JARUZELSKI
- K 7. gen.bryg. Z. JUREWICZ
- A 8. płk prof.dr hab. J. KACZMAREK
- K 9. gen.broni dr J. KAMINSKI
- S 10. płk dr B. KULINCZYK
- S 11. płk dr A. LAUDANSKI
- A 12. płk dr W. ŁEPKOWSKI
- A 13. płk prof.dr A. MADEJSKI
- K 14. płk dypl. H. MICHALSKI
- 15. gen.bryg. S. MOSSOR
- A 16. płk doc.dr hab. L. MUCHA
- A 17. płk prof. dr K. NOŻKO
- S 18. płk dr J. ORZECZOWSKI
- A 19. płk doc.dr Z. PALUCH
- 20. gen.dyw. B. PIGAREWICZ
- K 21. gen.armii F. SIWICKI
- K 22. gen.dyw. J. SKALSKI
- S 23. gen.bryg. F. SKIBINSKI
- K 24. gen.dyw. W. SZKLARSKI
- K 25. gen.broni J. URZYCKI

Natomiast do ścisłego grona pracowników naukowych zajmujących się profesjonalnie strategią jako nauką należy zaliczyć:

gen. dyw. B. CHOCHA

gen. broni dr J. KAMINSKI

płk prof. dr hab. J. KACZMAREK

płk dr W. ŁEPKOWSKI

płk doc. dr Z. PALUCH

Jest to więc zespół bardziej niż skromny zważywszy, że nie wszyscy zajmują się wyłącznie strategią wojskową.

Jeśli natomiast chodzi o kadrę pomocniczą pracowników nauki, to należy stwierdzić, że w obecnych układach praktycznie takich kadr nie ma, rozumianych w sensie: mistrz /profesor, docent/ i jego uczniowie /asystenci, st. asystenci, adiunkci/ uprawiający strategię wojskową jako naukę. Jest to bez wątpienia zjawisko wielce niepokojące, gdyż szczególnie jeśli chodzi o strategię - wymagania w stosunku do kadr uprawiających tę dyscyplinę nauki są bardzo wysokie a ich przygotowanie żmudne i długotrwałe, musi więc być realizowane z odpowiednim wyprzedzeniem.

W odniesieniu do pracowników pomocniczych zaliczanych do personelu techniczno-administracyjnego /kreślarze, maszynistki itd./ nie odczuwa się tu istotnych braków w dotychczasowym systemie organizacyjnym byłej Katedry Strategii i obecnie IBSO. Wynika to prawdopodobnie stąd iż w dotychczas prowadzonych badaniach w ASG WP, potrzeby w tym względzie były stosunkowo małe. Podczas szerszej zakrojonych badań brak personelu pomocniczego może w istotny sposób wpłynąć na ich efektywność. Dotyczy to przede wszystkim nowoczesnie zorganizowanego ośrodka informacji naukowej.

Reasumując, należy stwierdzić, że do 1974 r. trudno jest mówić o jakiegokolwiek polityce mającej na celu przygotowanie i rozwój pracowników naukowych, którzy mieli by prowadzić badania w dziedzinie strategii wojskowej. Powstanie katedry Strategii to jednocześnie powołanie zespołu pracowników naukowych, którzy w wyniku intensywnej pracy nad sobą w stosunkowo krótkim czasie opanowali nową dla siebie dziedzinę wiedzy i wnieśli w jej rozwój swój indywidualny wkład. Rozwój problematyki badawczej i stawianie nowych zadań przed katedrą a następnie instytutem, powodował również konieczność powołania i przygotowania nowych pracowników, którzy być może w przyszłości będą zajmowali się również badaniami w dziedzinie strategii wojskowej /ppłk GOGOLEWSKI, ppłk ZUBEK, mjr PELC, mjr BUŁKA/. Należy więc podkreślić, że dopiero z chwilą powołania Katedry Strategii obserwuje się zorganizowany sposób przygotowania kadr naukowych do wykonania przyszłych zadań, co między innymi przejawia się w podejmowaniu i rozwiązywaniu tematów stanowiących podstawę do uzyskania stopni naukowych, kończenia różnego rodzaju kursów oraz uczestniczenia w szkoleniach organizowanych w Katedrze /instytucie/.

3.2. Finanse

Odtworzenie wielkości nakładów finansowych ponoszonych na badania nad strategią wojskową praktycznie nie jest możliwe. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można jednak stwierdzić, że dotychczas ponoszone nakłady na te badania są minimalne. Składają się na nie koszty osobowe skromnego grona pracowników naukowych, którzy zresztą zajmują się nie tylko strategią. Koszt wynagrodzeń za prace częściowo zlecone, wykonywane w godzinach poza służbowych^{x/} i wreszcie kosztów związanych z wydaniem

x/ Koszty te nie przekraczają kwoty 50-60 tys.złoty, w skali rocznej wg cen z 1980 r.

opracowanych materiałów i kosztami administracyjnymi związanymi z utrzymaniem i działalnością danej komórki organizacyjnej. W sumie jednak dotychczas ponoszone koszty na badania nad strategią wojskową są minimalne, a dotychczasowe doświadczenia w tym względzie w żadnym wypadku nie mogą stanowić wskazówki co do tego jak koszty te mogą kształtować się w przyszłości.

3.3. Zaplecze naukowe

Do chwili obecnej zaplecze to jest bardzo skromne, ogranicza się do prób zorganizowania "ośrodka dydaktyczno-naukowego w którym zgromadzone by wszystkie ważniejsze opracowania z zakresu strategii wojskowej i pokrewnych dyscyplin uprawianych w katedrze /instytucie/. Zasadniczej zmiany należy spodziewać się z chwilą uruchomienia maszyny matematycznej "IRYS-80", co bez wątpienia stanowiło będzie nowy jakościowo skok w stosowanych metodach badań nad strategią wojskową.

4. WNIOSKI

4.1. Z analizy dotychczasowego rozwoju strategii wojskowej jako nauki, można sformułować prawidłowość, że rozwój ten uzależniony jest od wprowadzenia w skali masowej do uzbrojenia nowych środków walki zbrojnej. Tak było w przeszłości i tak jest po II wojnie światowej. Broń jądrowa, rakietyzacja wojsk, powszechna motoryzacja i mechanizacja, zmiana roli i znaczenia marynarki wojennej po wprowadzeniu do uzbrojenia atomowych okrętów podwodnych z raketami jądrowymi, próby wykorzystania przestrzeni kosmicznej dla celów militarnych i wiele innych nowych środków walki zbrojnej powoduje zasadnicze zmiany przede wszystkim jeśli chodzi o wskaźniki rozmachu prowadzonych operacji strategicznych, a więc tempa działań, głębokości wykonywanych zadań, czasu trwania operacji, ilości zaangażowanych sił

i środków. To z kolei wymaga nowych sposobów organizowania i prowadzenia tych operacji.

Badania teoretyczne prowadzone współcześnie w ramach strategii wojskowej są często jedynym sposobem określenia wpływu nowych środków walki zbrojnej na charakter tej walki i możliwości osiągnięcia stawianych celów. Środki te w większości nie były bowiem praktycznie stosowane na polu walki. Fakt ten powoduje konieczność poszukiwania nowych metod badań, które umożliwiłyby precyzyjne uwzględnienie wszystkich uwarunkowań.

Do prawidłowości można zaliczyć to, iż rozwój strategii wojskowej /zarówno teorii jak i praktyki/ w znacznym stopniu uzależniony jest od czynów i dokonań wielkich wodzów czy też odbywa się pod wpływem prac zdolnych teoretyków. Z pewnością w rozwoju strategii ma swój niezaprzeczalny udział Napoleon, jak również ci którzy m.in. w oparciu o jego dokonania opracowywali swoje teorie jak Jomini czy Clausewitz. Po wojnie daje się zauważyć wyraźny wzrost zainteresowania strategią po ukazaniu się opracowanej pod redakcją W.D. SOKOŁOWSKIEGO znanej książki "Strategia wojenna", czy też publikacji autor zachodnich a więc Beaugreâ, Lidell Harta, Gavina i innych. Wyraźne zainteresowanie strategią w naszych siłach zbrojnych nastąpiło po podjęciu inicjatywy zorganizowania w ASG WP Katedry Strategii i wydawanych przez jej pracowników publikacji.

Do prawidłowości można również zaliczyć to, że wzrost zainteresowania strategią wojskową i intensywność badań w ramach tej dyscypliny następuje zawsze wówczas gdy zaostrzają się stosunki między państwami, czy koalicjami państw, gdy wybuchają lokalne wojny czy konflikty zbrojne, albo wówczas gdy potencjalny przeciwnik podejmuje decyzje zmierzające do naruszenia istniejącej równowagi sił w wymiarze strategicznym.

Świadomość zagrożenia wymusza więc niejako intensywność badań nad strategią i podejmowanie niezbędnych decyzji. Należy jednak podkreślić, że nie zawsze jest to z korzyścią dla końcowego wyniku badań, gdyż jak w każdej pracy naukowej, tak i tu niezmiernie istotna jest systematyczność.

4.2. W dotychczasowych badaniach nad strategią wojskową podjęto próbę rozstrzygnięcia podstawowych problemów dotyczących samookreślenia tej dyscypliny, a więc jej przedmiotu badań zadań strategii i jej specjalności, związków i zależności od innych dyscyplin naukowych i dziedzin działalności praktycznej oraz zasad. W rezultacie przedstawiono jeden z możliwych punktów widzenia, co z pewnością nie wyczerpuje potrzeby dalszych badań w tej dziedzinie. Problemy dotychczas nie rozwiązane przedstawiono w tabeli 1. Za najważniejsze z nich należy uznać badania nad strategią wojskową PRL, jej rolą i miejscem w strategii ~~wąsk~~ koalicyjnej, badań nad przewidywanym wojskowym charakterem przyszłej wojny, badań nad operacją strategiczną na Zachodnim TDW. i udziale w tej operacji polskich sił zbrojnych.

4.3. Duża liczba i ciężar gatunkowy dotychczas nie rozwiązanych problemów badawczych z zakresu strategii wojskowej spowodowane były głównie bardzo skromnym potencjałem naukowym, szczególnie jeśli chodzi o odpowiednio przygotowane kadry pracowników naukowych. Jak wynika z dotychczasowych doświadczeń, przygotowanie pracowników naukowych, głównie ze względu na wysokie wymagania i predyspozycje jakim powinni oni odpowiadać, jest procesem długotrwałym i wymaga aby decyzje w tym względzie podjęte były odpowiednio wcześniej.

4.4. Metody badań stosowane dotychczas w rozwiązywaniu problematyki z zakresu ogólnej teorii strategii wojskowej, komplekowały się w miarę rozwiązywania coraz trudniejszych problemów.

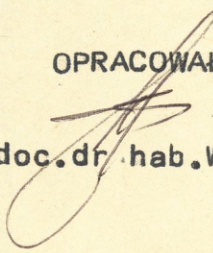
Współcześnie dalszy postęp w badaniach nad strategią wojskową w znacznym stopniu uzależniony jest od opanowania umiejętności zbudowania matematycznego modelu walki zbrojnej prowadzonej w wymiarze strategicznym w przyszłej wojnie, uwzględniając możliwie precyzyjnie wszystkie uwarunkowania, oraz dadanie tego modelu przy wykorzystaniu EMC. Jest to w porównaniu do tradycyjnych, metoda bardzo pracochłonna i kosztowna, ale wszystko wskazuje na to, że jedynie skuteczna w badaniach dynamicznych, wielce złożonych procesów zachodzących na przyszłym polu walki.

4.5. W badaniach nad strategią wojskową coraz większego znaczenia nabierała współpraca z placówkami naukowymi i innymi instytucjami resortu MON, a także z placówkami cywilnymi. Dotychczasowe formy tej współpracy polegały głównie na zasięgnięciu opinii co do proponowanych rozwiązań. Ostatnio jednak coraz częściej nawiązane kontakty owocują wspólnie podejmowanymi i opracowywanymi tematami. Jest to istotne szczególnie w kontaktach z cywilnymi placówkami naukowo-badawczymi gdzie prowadzone są badania specjalistyczne których wyniki w perspektywie mogą być wykorzystane dla celów militarnych, a nawet w istotny sposób wpłynąć na obraz przyszłej wojny. Znaczeniem wyników tych badań horyzontem czasowym w jakim mogą być one zastosowane w praktyce są żywo zainteresowani wojskowi. W badaniach nad strategią wojskową ograniczono się wyłącznie do współpracy z placówkami naukowymi w kraju.

4.6. Dotychczas ponoszone nakłady finansowe na badania nad strategią wojskową były bardzo niewielkie i nie stanowiły istotnej pozycji nawet w budżecie akademii. Nakłady te niewiele wzrosną podczas prowadzenia dalszych badań nad ogólną teorią strategii wojskowej stosowanymi dotychczas tradycyjnymi metodami

Istotnych zmian w tym względzie należy oczekiwać wraz z rozszerzeniem problematyki badawczej stosowaniem nowych metod badań /modelowania, symulacji komputerowej/ oraz weryfikowania niektórych wyników badań w praktyce.

OPRACOWAŁ :


płk doc.dr.hab.W. ŁEPKOWSKI

WYKAZ

ważniejszych prac z zakresu strategii wojskowej wykonanych w latach 1946--1984

| Lp | Stopień, imię, nazwisko wykonawcy | Tytuł pracy | Rok wydania, wydawca /przechowujący dokument/ | Uwagi |
|----|--|--|---|---|
| 1 | Gen. bryg. Stefan MOSSOR. Z-ca Szefa Szt. Gen. WP | Projekt memoriału w sprawie pod- staw dla strategicznej pracy Sztabu Gen. WP. | CAW prot. 1305/468/57, 1946 r. | "Dzieło I" Rozdz. XXVIII s.43 |
| 2 | Scisłe kierownictwo MON | Dokument precyzujący zasady pla- nowania strategiczno-operacyjne- go. | CAW prot. 1305/465/57, 1947 r. | |
| 3 | Gen. dyw. Borys PIGAREWICZ. Z-ca Szefa Szt. Gen. WP | Pierwszy w dziejach LWP plan ope- racyjnego wykorzystania sił zbrojnych w przyszłej wojnie. Oce- na strategicznej sytuacji i prog- noza rozwoju sił zbrojnych. | Odrębnie sporządzony dokument | Wg. relacji płk B. KULINCZYKA dokument spalono w 1957 r. |
| 4 | płk dypl. Henryk MICHALSKI | Pierwsze 100 godzin wojny nuklear- nej. | Wyd. MON 1967 r. | |
| 5 | Zespół oficerów | Niektóre nowe elementy w sztuce wojennej | Archiwum ASG WP nr 040782 1968 r. | Z zakresu strategii w opracowaniu ujęto sposób rozpoznaćia wojny przejście do działań konwencjonal- nych do działań jądro- wych oraz koncepcje rozwoju sił zbrojnych |
| 6 | płk prof. Jakub BROCH | Formy działań strategicznych | Archiwum ASG WP nr 036559 1970 r. | |
| 7 | płk dypl. Henryk MICHALSKI | Kosmos i strategia | Wyd. MON 1970 r. | |

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|----|---|--|------------------------------------|---|
| 8 | płk dr Aleksander LAUDANSKI | Podstawowe założenia współczesnej strategii wojennej /materiał dyskusyjny/ | Archiwum ASG WP nr 031832 1970 r. | |
| 9 | Gen.dyw.Wojciech BADANSKI | Podstawowe założenia strategii wojennej | Archiwum ASG WP nr 037671,1970 r. | |
| 10 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen.bryg. Zbigniewa JUREWICZA | Zbiór materiałów operacyjno-strategicznych. Części 1-12 | Sztab Gen.558/71 1971 r. | Część I. Podstawowe założenia współczesnej strategii wojennej |
| 11 | płk dr Tadeusz BENTKOWSKI | Wybrane problemy operacji strategicznej na Zachodnim TDW | Wyd. ASG WP 1972 r. | |
| 12 | gen.bryg.dr Franciszek SKIBINSKI | Rozważania o sztuce wojennej | Wyd.WIH,1972 r. | Rozdział III poświęcony strategii |
| 13 | gen.bryg.dr Franciszek SKIBINSKI | Rozważania o strategii | WPH nr 3 z 72 r. | |
| 14 | płk dypl.Stanisław BARTUSZEK | Współdziałanie rodzajów sił zbrojnych w operacji strategicznej | Archiwum ASG WP nr 038550,1973 r. | |
| 15 | płk prof.dr Kazimierz NOŻKO | Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej | Wyd.MON 1973 r. | Rozdz.III pkt.2 poświęcono strategii wojennej |
| 16 | Gen.dyw.Jerzy SKALSKI | Podstawowe założenia strategii wojennej | Archiwum ASG WP nr 037680, 1973 r. | |
| 17 | ppłk dypl.Wojciech ŁEPKOWSKI | Operacja strategiczna na Europejskim TDW | Archiwum ASG WP nr 040514,1974 r. | |
| 18 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen.dyw. Bolesława CHOCHY | Nauka wojenna a system obronny państwa. Część III Sztuka wojenna | Wyd.ASG WP 1977 r. sygn.3332/77 | Rozdz.3.3.poświęcono strategii |
| 19 | płk w st.sp.dr. Jan ORZECHOWSKI | Strategia wojenna /materiały do studiowania/ | Wyd.ASG WP 1977 r. sygn.3311/77 | |
| 20 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen.bryg. Zbigniewa JUREWICZA | Strategia /projekt/ | Wyd.ASG WP 1978 r. sygn.3366/78 | Projekt podręcznika omawiany był na VII Plenarnym posiedzeniu Kat.Strategii ASG WP w dn.30.06.1978 r. |

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|----|---|---|-------------------------------------|--|
| 21 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen. broni Józefa KAMINSKIEGO | Zarys strategii wojennej | Wyd. ASG WP 1979 r. sygn. 3439/79 | |
| 22 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen. broni Józefa KAMINSKIEGO | Vedemecum o wojnie, nauce i sztuce wojennej | Wyd. ASG WP, 1979 r. sygn. 3500/79 | Rozd. VI poświęcony strategii wojennej |
| 23 | Zespół oficerów pod kierownictwem gen. broni Józefa KAMINSKIEGO | Zbiór podstawowych terminów z zakresu nauki i doktryny wojennej | Wyd. ASG WP, 1980 r. sygn. 3538/80 | Rozdz. V poświęcony strategii wojennej |
| 24 | płk dypl. Bazyl KULINCZYK | Rozważania o strategii wojennej | maszynopis | Opracowanie obejmuje 240 stron maszynopisu. Nie zostało wydane |
| 25 | płk dr Wojciech ŁEPKOWSKI | Zarys strategii wojskowej / prawa habilitacyjna | Wyd. ASG WP 1984 r. nr bibl. PF/680 | |

ZESTAW

zadań /problemów/ naukowo-badawczych jakie zdaniem ekspertów powinny być rozwiązywane w ramach strategii wojskowej jako nauk

Zadania zestawił mjr dr K. BUŁKA (BLOK TEMATYCZNY nr 1

Charakter przyszłej wojny

1. Opracowanie modelu wojny, rozpatrywanej jako element systemu rozleglejszego /polityki i gospodarki/, umożliwiającego symulację.
2. Ustalenie przyczyn, które mogą decydować o ewentualnym wybuchu przyszłej wojny /ich poznanie może pozwolić na łagodzenie tych czynników/.
3. Różne scenariusze wchodzenia w wojnę i jej rozwoju oraz wygaszenia.
4. Metody określenia prawdopodobieństwa wybuchu wojny - teoria prognozowania.
5. Badania możliwych do osiągnięcia politycznych celów wojny przy różnych wariantach jej charakteru /typu, rodzaju/.
6. Sprecyzowanie możliwych końcowych i pośrednich celów wojny: politycznych, ekonomicznych, militarnych - w skali wojny, w wymiarze globalnym, na teatrach wojny, TDW i kierunkach strategicznych.
7. Jaki powinien /może/ być cel wojny z użyciem środków konwencjonalnych i jądrowych.
8. Typy i rodzaje wojen w układzie światowym.
9. Wojny światowe i lokalne we współczesnych warunkach.
10. Możliwe wojny w Europie.
11. Scenariusz możliwego wybuchu wojny w Europie.
12. Badania nad charakterem przyszłej wojny.
13. Zatarcie granicy między wojną jądrową a konwencjonalną /czy

niki sprzyjające i niesprzyjające/.

14. Rozwój teorii wojny konwencjonalnej.
15. Rozwój teorii wojny jądrowej.
16. Teoria ograniczonej wojny jądrowej w Europie.
17. Organizacja wojen w kosmosie.
18. Badanie skutków ewentualnej wojny: konwencjonalnej, nieograniczonej, jądrowej, a także możliwych skutków różnych środków destrukcji, stosowanych w warunkach pokoju w ramach walk ideologicznej, psychologicznej, ekonomicznej, informacyjnej, dyplomatycznej /do roku 2000 i po nim/.
19. Konsekwencje globalnej wojny jądrowej
20. Początek wojny.
21. Długotrwałość wojny
22. Prognozowanie procesu walki zbrojnej jako alternatywa wojny.
23. Czy dla naszego państwa możliwa jest wojna długotrwała
24. Opracowanie strategicznej koncepcji wojny domowej w Polsce.
Opracowanie przewidywanych scenariuszy rozwoju takiej wojny.
25. Wykorzystanie sił zbrojnych w zakresie przeciwdziałania wybuchowi wojny domowej.
26. Wykorzystanie sił zbrojnych po wybuchu wojny domowej
/działania przeciwdywersyjne i przeciwpartyzanckie/.
27. Walka zbrojna w wojnie domowej.

Blok tematyczny nr 2

Formy walki w okresie pokoju i wojny

1. Badanie militarnych aspektów międzynarodowych stosunków politycznych. Inne układy polityczno-społeczne. Walka ideologiczna i jej konsekwencje.
2. Inspirowanie badań nad rozwojem stosunków międzynarodowych i wewnętrznych, szczególnie ich współzależności.

3. Czynniki zagrażające pokojowi na Zachodzie i w państwach socjalistycznych.
4. Polityczne i militarne zagrożenie państwa w świetle nowo kształtujących się stosunków polityczno-ekonomicznych w świecie.
5. Potencjalne /nowe, prawdopodobne/ ogniska konfliktów zbrojnych w aspekcie zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego krajów socjalistycznych.
6. Analiza przyczyn /ocena prawdopodobieństwa/ wystąpienia ogólnoświatowego konfliktu zbrojnego.
7. Osiąganie celów politycznych bez wojny.
8. Walka ekonomiczna zamiast wojny.
9. Problem równowagi militarnej jako czynnika politycznego.
10. Rozwój ekonomiczno-techniczny świata a równowaga militarna przeciwstawnych obowzów.
11. Prawidłowości narastania wyścigu zbrojeń
12. Prawidłowości i mechanizm zmniejszenia poziomu zbrojeń.
13. Czy rozbrojenie jest możliwe?
14. Czy istnieje ekonomiczny próg w zbrojeniach?
15. Wpływ polityki na stosowanie i użycie sił zbrojnych.
16. Polityka a walka zbrojna we współczesnych warunkach.
17. Tendencje pokojowe - jako produkt rozwoju sztuki wojennej.

Blok tematycznych nr 3

System obronny państwa

1. System obronny państwa we współczesnych warunkach.
2. Organizacja elementów kierowania obronnością państwa.
3. System kierowania obronnością państwa.
4. Doskonalenie systemu kierowania obroną państwa w przewidywaniu całkowitej militaryzacji wszystkich dziedzin jego działalności.

5. Planowanie obronne w sytuacji stale zmieniających się stosunków ekonomicznych kraju.
6. Metody oceny potencjału obronnego państwa.
7. Jaka część potencjału państwa powinna być przeznaczona na obronność.
8. Budżet a obronność.
9. Czynniki ograniczające kształtowanie potencjału wojskowego
W PRL - jak je wyeliminować?
10. Zachowanie sprawności funkcji obronnej państwa /zaplecza/.
11. Wpływ /konsekwencje/ uzależnienia się państw UW od Zachodu na obronność.
12. Wpływ kryzysu społeczno-gospodarczego na obronność.
13. Wpływ kryzysu u nas na inne państwa UW.
14. Kształtowanie systemu obrony terytorium kraju w świetle stale narastającego zagrożenia wewnętrznego.
15. Doskonalenie systemu obrony cywilnej kraju w przewidywaniu rosnącego zagrożenia całego obszaru państwa.
16. Metody i sposoby kształtowania świadomości obronnej społeczeństwa.
17. Badanie stanu świadomości polityczno-obronnej.

Blok tematyczny nr 4

Siły zbrojne

1. Zadania sił zbrojnych i ich elementów.
2. Siły zbrojne jako "straszak" dla uzyskania celów politycznych
3. Siły zbrojne a doświadczenia wojenne /brak doświadczeń/.
4. Zależność sił zbrojnych od gospodarki /zależność tej ostatniej od zagranicznej/.
5. Przeobrażenia w organizacji i strukturze sił zbrojnych.
6. Zmiana struktury sił zbrojnych w zależności od zmian form i sposobów walki.

7. Struktura sił zbrojnych w kontekście optymalnego wykorzystania materialnych środków walki.
8. Problemy sił zbrojnych innych krajów wobec jakościowych zmian w rozwoju uzbrojenia.
9. Organizacja sił zbrojnych.
10. Współdziałanie sił zbrojnych z siłami obrony cywilnej w przypadku konfliktu zbrojnego.
11. Przeobrażenie struktury NATO.
12. Przeobrażenie struktury UW.
13. Stosunek sił w skali strategicznej /potencjał wojenny/.
14. Siły zbrojne w roku 2000.
15. Jakie rodzaje sił zbrojnych, wojsk i służb będą szczególnie się rozwijały?
16. Odnowa a obronność, w tym głównie siły zbrojne.

Blok tematycznych nr 5

Walka zbrojna w wojnie

1. Badanie roli /funkcji/ walki zbrojnej w wojnie.
2. Udział walki zbrojnej w ewentualnej wojnie /na tle walki ekonomicznej, politycznej/.
3. Badanie roli /funkcji/ innych form walki w walce zbrojnej; współpraca różnych form walki w wojnie i w walce zbrojnej.
4. Badanie roli /funkcji/ walki zbrojnej i sił zbrojnych w niezbrojnych formach walki /ideologicznej, psychologicznej, ekonomicznej, informacyjnej, dyplomatycznej, ekologicznej/.
5. Problem relacji między celami walki zbrojnej a innymi formami walki w wojnie, a także między celami wojny a celami innych, niezbrojnych form walki prowadzonej w czasie pokoju - i w rachunku ostatecznym między wszystkimi ~~tych~~ tymi celami a nadrzędnym celem polityczno-społecznym /celami nadrzędnymi, problem ich korelacji, realność /obiektywizmu/.

6. Formy walki tworzące charakter wojny, w tym głównie formy walki zbrojnej.
7. Rodzaje wojsk występujących w wojnie i ich charakterystyka.
8. Jaki jest stopień zasadności dzisiejszych poglądów doktrynalnych na sposób prowadzenia walki zbrojnej?
9. Prawa walki zbrojnej w działaniach wojennych przyszłości.
10. Zasady walki zbrojnej w przyszłości.
11. Walka zbrojna a psychologia tłumu.

Blok tematyczny nr 6

Technika i jej wpływ na charakter wojny

1. Kierunki rozwoju techniki /broni/ wojskowej z punktu widzenia walki zbrojnej i nauki wojennej.
2. Postęp naukowo-techniczny a strategia wojskowa.
3. Technika wojskowa jako czynnik mający wpływ na charakter wojny.
4. Jakie cele można osiągnąć przy stosowaniu określonych rodzajów broni /konwencjonalnych, minijądrowych, neutronowych, laserowych itp./?
5. Wojenne wykorzystanie nowych broni /broń falowa, anihilacyjna, grawitacyjna/.
6. Możliwości wprowadzenia nowych środków walki /jakie?/ i ich przewidywany wpływ na nowe formy walki zbrojnej.
7. Rewolucja w biologii a przeobrażenia w uzbrojeniu i wyposażeniu wojsk. Bionika - militarne kierunki jej rozwoju.
8. Kryzysy energetyczne, żywnościowe itp. oraz związane z tym przeobrażenia uzbrojenia i wyposażenia wojsk.
9. Ocena skutków działania nowych /innych/ środków walki.
10. Rakiety II generacji a walka zbrojna.
11. Wpływ broni selektywnej na strategię przyszłej wojny.
12. Wpływ broni dokładnej i o zminiaturyzowanych pociskach na

strategię przyszłej wojny.

13. Wpływ środków z serii "rozpoznaj" i "niszcz" na strategię przyszłej wojny.
14. Materialne środki walki zbrojnej i ich wpływ na planowanie i prowadzenie operacji strategicznych.
15. Technika wojenna i jej wpływ na działalność sił zbrojnych /natarcie, obrona/.

Blok tematyczny nr 7

Strategia jako nauka

1. Strategia wojskowa UW i PRL jako: nauka, poglądy doktrynalne, praktyka.
2. Relacje między strategią wojskową a doktryną wojskową, strategią ideologiczną, dyplomatyczną, ekonomiczną itp.
3. Jaka jest rola strategii wojskowej w zapobieganiu wojnie?
4. Formy działań wojennych a specjalności strategii.
5. Ogólne założenia i zasady strategii wojskowej państwa średniego, uczestniczącego w wojnie między supermocarstwami.
6. Ogólne założenia i zasady strategii wojny końca XX w. i wojny początku XXI wieku.
7. Polska strategia wojskowa - jej miejsce w strategii globalnej rola, jaką ma do spełnienia, wpływ na strategię mocarstw. Strategia wojskowa w zakresie kształtowania równowagi sił.
8. W jakim zakresie czynniki wewnętrzne w PRL wpływają na treść strategii wojskowej?
9. Jeśli nie można osiągnąć celu politycznego drogą przemocy, to: "czy strategia wojskowa ma sens? Czym więc powinna zająć się strategia"?
10. Prognoza rozwoju czynników wpływających na strategię wojskową.

11. Czy strategia wojskowa powinna się zajmować walką niebrojną /geofizyczną, ukrytymi środkami?/.
12. Strategia wojskowa w odniesieniu od takich działań, jak: demonstracja siły, interwencja zbrojna, konflikty zbrojne.
13. Jaki powinien być wpływ strategii wojskowej na rozwój innych dziedzin działalności?
14. Zmiany w strategii wojskowej ZSRR.
15. Badanie zmian w strategii wojskowej ewentualnych przeciwników.
16. Wpływ celów politycznych na treść strategii wojskowej; wpływ ekonomiki /gospodarki/, nauki i techniki, /kultury/, społeczeństwa, dążeń i nastrojów społeczeństwa na treść strategii wojskowej.
17. Wpływ nowych broni /XXI w. - biologicznej, w tym genetycznej; geofizycznej; falowej, itp./ na strategię przyszłej wojny - każdej broni z osobna i wszystkich razem.
18. Wpływ automatyzacji dowodzenia na strategię przyszłej wojny.
19. Wpływ nowych środków transportu i energii na strategię przyszłej wojny.
20. Rozwój urbanizacji - a treść strategii wojskowej.
21. Teoria strategii wojskowej w wojnie domowej lub innych formach konfliktu wewnętrznego.
22. Teoria strategii wojskowej w wojnie z przeciwnikiem, zarówno zewnętrznym, jak i wewnętrznym.
23. Operacja strategiczna o ograniczonym celu i charakterze peryferyjnym - jej stosunek do ogólnych celów koalicji własnej i wrogich.
24. Zmiany w świadomości społecznej oraz skutki różnych masowych schorzeń społecznych - a treść strategii wojskowej.
25. Zasada niestawiania przeciwnika w sytuacji bez wyjścia.
26. Zabezpieczenie mobilizacji i strategicznego rozwinięcia

- wojsk własnych w warunkach stosowania broni masowego rażenia
27. Rozwijanie wojsk.
 28. Jakie zmiany należy wprowadzać do organizacji i sposobu działania wojsk, aby były one przydatne w warunkach wojny jądrowej, geofizycznej, skrytymi metodami?
 29. Powołanie nowych rodzajów sił zbrojnych.
 30. Współdziałanie rodzajów sił zbrojnych.
 31. Metody i sposoby zabezpieczenia własnych wojsk i obiektów przed oddziaływaniem nowych środków niszczenia.
 32. Prowadzenie działań bojowych w warunkach pełnego rozpoznania naziemnego, powietrzno-kosmicznego i silnego oddziaływania potencjalnego przeciwnika przy pomocy nowych, nieznanych środków walki.
 33. Możliwości minimalizacji /zmniejszenia /tzw. podstawowej sprzeczności dowodzenia.
 34. Formy i sposoby prowadzenia działań dywersyjnych /walka informacyjna/.
 35. Informatyka wojskowa - jako środek dezinformacji.
 36. Urbanizacja a jej wpływ na działania wojsk.
 37. Materiałowo-techniczne zabezpieczenie.
 38. Odwody strategiczne: jakość, wielkość, ruchliwość strategiczna.
 39. Działania drugich rzutów /odwodów/ strategicznych.
 40. Formy i sposoby niszczenia zasobów materiałowych przeciwnika w skali strategicznej jako warunek przeciwdziałania rozpoczęciu operacji przez przeciwnika.
 41. Organizacja pracy sztabów koalicyjnych.
 42. Dowodzenie, w tym koalicyjne.
 43. Przyszłe pole walki a zasady sztuki wojennej /zaskoczenie, przewaga, maskowanie itp./.

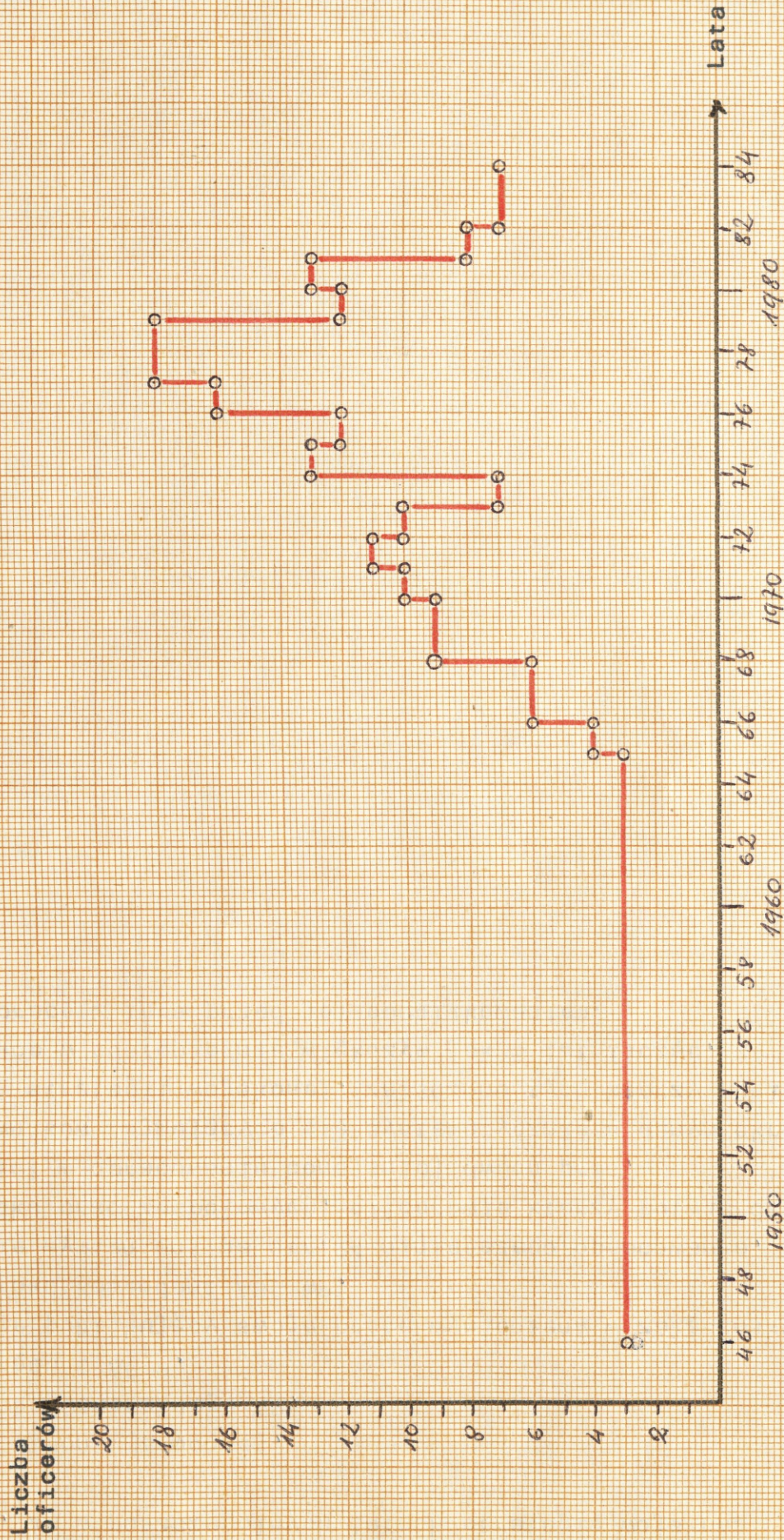
Blok tematyczny nr 8

Operacja strategiczna na TDW

1. Jedność celów politycznych, ekonomicznych i wojskowych w planowaniu operacji strategicznej.
2. Formy i sposoby prowadzenia operacji strategicznej w aspekcie zastosowania nowych źródeł energii oraz nowych, jakościowo innych środków walki.
3. Formy i sposoby osiągnięcia i utrzymywania wysokiej gotowości sił zbrojnych do rozpoczęcia natychmiastowych operacji strategicznych.
4. Formy i sposoby zdobywania i utrzymywania przewagi bezwzględnej i względnej w chwili rozpoczęcia operacji i w czasie jej trwania.
5. Formy i sposoby uzyskania strategicznego zaskoczenia w warunkach walki radioelektronicznej i rozpoznania kosmicznego.
6. Operacja w kosmosie i walka radioelektroniczna zmierzająca do zdobycia orzewagi w tym zakresie nad przeciwnikiem jako warunek wstępny przygotowania i prowadzenia zwycięskich operacji strategicznych.
7. Kierowanie operacją w warunkach silnej przewagi radioelektronicznej przeciwnika.
8. Zasady, organizacja i kierowanie wielowymiarową operacją strategiczną na TDW.
9. Określenie roli walki zbrojnej w ramach tzw. operacji wielowymiarowej, a także określenie roli i znaczenia poszczególnych rodzajów wojsk w ramach tej operacji.
10. Organizacja wielowymiarowych operacji zaczepnych i obronnych
11. Zasady, organizacja i kierowanie operacją strategiczną, raketowo-powietrzno-jądrową /innych BMR/.

12. Użycie sił konwencjonalnych w operacji strategicznej raketowo-powietrzno-jądrowej /innych BMR/.
13. Operacja powietrzna, powietrzno-kosmiczna, przeciwpowietrzna w wojnie konwencjonalnej - i w innych rodzajach wojen.
14. Operacja strategiczna sił OTK /jako samodzielna lub jeden z elementów /form/ działań strategicznych.
15. Opracowanie modelu strategicznej operacji obronnej obejmującej obszar kraju w warunkach przyszłej wojny.

LICZBA OFICERÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W BADANIACH
STRATEGII WOJSKOWEJ



Przyjęte założenia na odwrocie

Zakłada się, że w poszczególnych latach strategię wojskową

urządali:

- Minister Obrony Narodowej,
- Szef Sztabu Generalnego WP,
- Szef Zarządu I SGWP,
- Oficerowie publikujący swoje prace w ymieniemi w załączniku 1,
- Od 1974 roku komendant ASG WP,
- Oficerowie w ymieniemi na str. 24 niniejszego opracowania,
- W przypadku prac zespołowych, oficerowie którzy potwierdzili swój udział w opracowaniu conajmniej dwóch prac,
- Do pracownikó w zajmujących się systematycznie w danym okresie badaniami strategii wojskowej, zaliczono tych którzy publikowali swoje prace w odstepie nie wiekszym jak 5 lat licząc, że rozpoznałi prace 2 lata przed jej opublikowaniem.

LICZBA WYKONANYCH PRAC Z ZAKRESU
STRATEGII WOJSKOWEJ

